

Samen

zorgen, wonen en leven

Vierjarig beleidsplan Wmo 2008-2011

Inhoudsopgave	2
Hoofdstuk 1 Voorwoord	3
Hoofdstuk 2 De Wmo: het wettelijke kader in het kort	3
Hoofdstuk 3 Visie gemeente Neder-Betuwe met betrekking tot de Wmo	
3.1 Uitgangspunten gemeente Neder-Betuwe	4
3.2 Rolverdeling binnen de gemeente Neder-Betuwe	5
3.3 Kapstok voor beleid: de Wmo-mobiel	6
3.4 Wat wil de gemeente Neder-Betuwe bereiken	7
3.5 Toekomstbestendig?	8
3.6 Samenvatting Wmo-visie gemeente Neder-Betuwe	9
Hoofdstuk 4 Wmo-programma 2008 – 2011	
4.1 Inleiding	10
4.2 Opzet programma: de negen prestatievelen opgenomen in zes domeinen	10
4.3 Jaarplannen in relatie tot schaarse middelen	12
4.4 De Wmo bloem	12
Domein 1 Samenleven in buurt en wijk	13
Domein 2 Opgroeien en opvoeden	17
Domein 3 Mantelzorg en vrijwilligerswerk	22
Domein 4 Meedoen makkelijker maken	25
Domein 5 Preventie, zorg en opvang	27
Domein 6 Anders te werk	30
Slotparagraaf	33

1 Voorwoord

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) heeft tot doel meedoen mogelijk te maken voor iedereen. Voor de meeste mensen is meedoen de gewoonste zaak van de wereld. Voor anderen vergt het iets meer om zo gewoon mogelijk mee te kunnen doen in de samenleving. De Wmo richt zich op randvoorwaarden en voorzieningen die meedoen makkelijker maken.

De hoofddoelstelling van de Wmo is: samenhangend lokaal beleid om participatie van alle burgers mogelijk te maken en te bevorderen. Uitgevoerd dicht bij de burger door een daarvoor goed toegeruste gemeente. De Wmo richt zich niet alleen op individuele en algemene voorzieningen; meer betrokkenheid en zorgen voor elkaar moet gezien worden als de hoofddoelstelling van *de geest* van de Wmo. Een niet mis te verstane opgave dus, die veelomvattend en complex is en hier in daar indruist tegen maatschappelijke tendensen. Toch gaan we deze uitdaging aan, omdat het beoogde resultaat zeker ook zijn aantrekkelijke kanten heeft. En omdat de vergrijzing, vraagstukken van culturele integratie, individualisering en steeds minder werkenden ten opzichte van het aantal van hen (deels) afhankelijken, zoals kinderen, gehandicapten, psychiatrische patiënten en ouderen ook op gemeentelijk niveau niet aan de samenleving voorbij gaat. Dit vraagt om een nieuwe balans van verantwoordelijkheden, zowel tussen burgers en overheid als tussen burgers onderling.

2 De Wmo: het wettelijke kader in het kort

Meedoen

De Wmo komt in de plaats van de Welzijnwet, de Wet voorziening gehandicapten en voor een aantal onderdelen uit de AWBZ (de Hulp bij het huishouden en enkele subsidieregelingen). De Wmo is in zijn opzet een brede participatiewet die tot doel heeft meedoen in de samenleving mogelijk te maken voor iedereen. De gemeente ondersteunt en faciliteert deze behoefte in brede zin.

Compensatieplicht

Mensen met een beperking kunnen rekenen op ondersteuning in hun zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie. Het beoogde resultaat ligt dus vast (zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie), de weg ernaar toe (de voorziening) is nader te bepalen op grond van het beleid dat de gemeente voert.

Probleemgericht oplossen

Bij het vaststellen welke voorzieningen adequaat zijn om zo gewoon mogelijk mee te doen, houdt de gemeente rekening met de persoonskenmerken en behoeften van de aanvrager. Daarnaast wordt rekening gehouden met de financiële mogelijkheden die iemand heeft om zelf in maatregelen te voorzien.

Gemeenten moeten burgers met een beperking in staat stellen om:

- a. een huishouden te voeren;

- b. zich te verplaatsen in en om de woning;
- c. zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel;
- d. medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.

Doelgroep: iedereen

Bijzondere doelgroepen van de Wmo zijn mensen met een ondersteuningsbehoefte, zoals mensen met een verstandelijke, lichamelijke of psychische beperking of bijvoorbeeld ouderen; maar als het gaat om meedoen mogelijk maken voor iedereen, dan is in feite de hele samenleving aan zet; hetzij om zelf mee te doen, hetzij om meedoen voor anderen mogelijk te maken.

Civil Society

Hoewel de term civil society niet in de wet zelf wordt genoemd, wordt deze terminologie wel in de toelichting veelvuldig gebruikt als “hart” van de Wmo. Vandaar dat wij deze term ook blijven gebruiken, hoewel het geen Nederlands is. Wat verstaan we dan onder civil society?

De civil society wordt gevormd door alle burgers van de gemeente Neder-Betuwe. En de maatschappelijke organisaties (kerken, organisaties) waarin zij deelnemen. Met de civil society hebben wij een samenleving voor ogen die sociale samenhang stimuleert. Dit uit zich onder andere in betrokkenheid bij de buurt(bewoners), vrijwilligerswerk en mantelzorg.

Lokaal maatwerk en

De Wmo geeft gemeenten beleidsvrijheid om in overleg met cliëntgroepen, burgers en maatschappelijke organisaties invulling te geven aan de wet, aangepast aan de plaatselijke behoeften en mogelijkheden.

.... in breed overleg tot stand gebracht

De Wmo vraagt van gemeente dat in overleg met de primaire doelgroepen en de bredere samenleving beleid wordt gemaakt. Dit wordt vastgelegd in het vierjarige beleidskader.

Ook in de uitvoeringsfase zal in overleg met direct betrokkenen en geïnteresseerden worden gewerkt aan de beoogde doelstellingen. Wettelijk is voorgeschreven dat jaarlijks een cliënt tevredenheidsonderzoek plaatsvindt.

Negen prestatievelden

De Wmo kent een onderverdeling in negen prestatievelden waarop door de gemeente beleid gemaakt dient te worden. Hoe we hier in de gemeente Neder-Betuwe mee om kunnen gaan wordt beschreven in hoofdstuk 4.

3 Visie gemeente Neder-Betuwe met betrekking tot de Wmo

3.1 Uitgangspunten Gemeente Neder-Betuwe.

Voordat de gemeente Neder-Betuwe aan de slag kan met de beleidsvorming op het gebied van het brede terrein van de Wmo, moet eerst duidelijk zijn wat de gemeente met de Wmo voor ogen heeft en wat naar haar mening de rolverdeling van de te onderscheiden partijen binnen het speelveld zou moeten zijn.

De gemeente Neder-Betuwe heeft op een aantal momenten duidelijk weergegeven wat de missie, de gewenste maatschappelijke effecten en de visie op de Wmo is.

1- De raad heeft in haar vergadering van september 2006¹ de volgende Wmo-missie vastgesteld: *Neder-Betuwe kiest voor een sociale samenleving met toenemende onderlinge betrokkenheid van burgers.*

Deze missie wordt vervolgens uitgewerkt in de volgende speerpunten / uitgangspunten:

- Eigen verantwoordelijkheid van burgers
- Klaarstaan voor de medemens
- Zelfstandig blijven
- Betaalbaar vangnet
- Duidelijke rol van de gemeente

2- In het coalitieprogramma " Voortvarend verder" 2006-2010 van april 2006 zijn de volgende doelstellingen met betrekking tot de Wmo opgenomen:

- Bevorderen van de zelfredzaamheid en verantwoordelijkheid voor het eigen leven van de burger.
- Bevorderen van solidariteit en onderlinge hulp.

Andere belangrijke Wmo gerelateerde doelstellingen uit het collegeprogramma zijn:

- Verminderen van gemeentelijke regelgeving (deregulering)
- Vergroten van betrokkenheid van burgers en maatschappelijke organisaties bij de beleidsvorming (interactieve beleidsvorming)
- Kwaliteitsverbetering van de woon- en leefomgeving
- Ontwikkelen jeugd en jongerenbeleid
- Wijkgericht werken
- Jeugd en jongerenbeleid
- Woonzorgvoorzieningen
- Onderwijszorgstructuur
- Levensloopbestendig bouwen
- Alcohol en drugsbeleid

3.2. Rolverdeling binnen de gemeente Neder-Betuwe.

De doelstellingen geven duidelijk de beoogde rolverdeling tussen burger, maatschappelijke organisaties en de gemeente weer die de gemeente Neder-Bet-uwe bij de Wmo voor ogen heeft.

- De burger kent een eigen verantwoordelijkheid en een verantwoordelijkheid voor de medeburger (de zogeheten civil society), de gemeente bevordert zelfredzaamheid en vormt een vangnet voor burgers die niet zelfredzaam kunnen zijn.
- De burger dient zoveel mogelijk zelfstandig te kunnen leven en wonen; de gemeente stimuleert en faciliteert netwerken die dit mogelijk maken.
- Draagvlak bij burgers is de sleutel tot succes bij de uitvoering; de gemeente stimuleert een actieve betrokkenheid van de burger bij de beleidsvorming.

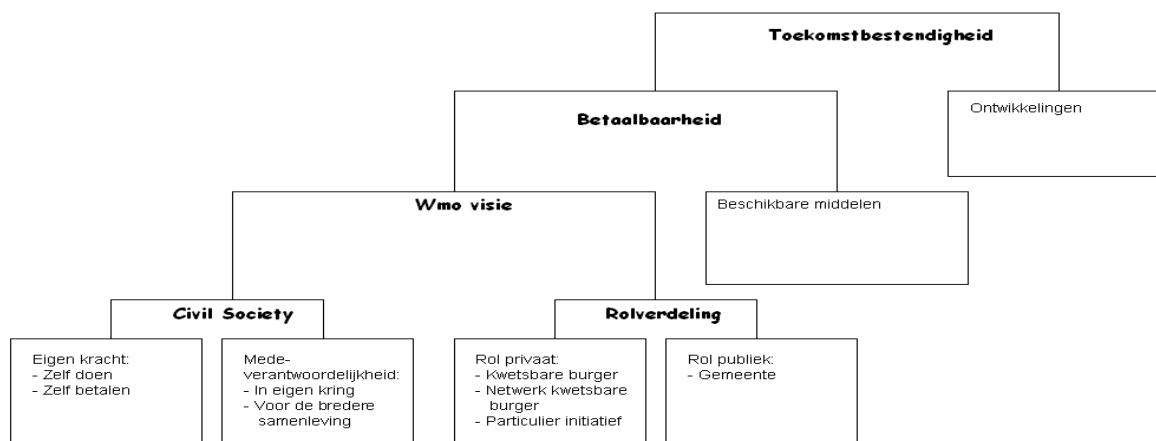
¹ Zie hiervoor de Basisnota Wmo, 25 juli 2006, vastgesteld door de gemeenteraad op 28 september 2006.

- Uit de drie voorgaande punten volgen ook helder de rollen van de gemeente Neder-Betuwe en de maatschappelijke organisaties: als een marktmeester overziet de gemeente Neder-Betuwe de vraag van de burger en draagt zorg dat het aanbod van de maatschappelijke organisaties op de vraag toegesneden is.

Met deze doelstellingen blijft de gemeente Neder-Betuwe dicht bij de grondgedachten van de Wet maatschappelijke ondersteuning.

3.3. Kapstok voor beleid: de Wmo-mobiel

De beschreven visie van de gemeente Neder-Betuwe laat zich goed vertalen in een Wmo-mobiel als kapstok voor Wmo-beleid en als middel om te bepalen of het voorgenomen beleid ook uitgebalanceerd is. De Wmo-mobiel ziet er als volgt uit:

Balans 1. De civil society): een uitgebalanceerde mix van eigen verantwoordelijkheid en medeverantwoordelijkheid

Het actief burgerschap is een hoofdrolspeler in de Wmo. Onder civil society verstaan we als hiervoor vermeld in de gemeente Neder-Betuwe:

Alle inwoners van de gemeente Neder-Betuwe en de maatschappelijke organisaties (kerken, verenigingen enz) waarin zij deelnemen. Met actief burgerschap hebben we een samenleving voor ogen die sociale samenhang stimuleert. Dit uit zich onder andere in betrokkenheid bij de buurt(bewoners), vrijwilligerswerk en mantelzorg.

Balans 2. Een uitgebalanceerde rolverdeling: minder overheid, meer actief burgerschap.

Meer nadruk op de civil society betekent een andere rolverdeling. Er is meer ruimte nodig voor de burger die actief wil zijn. De overheid (de gemeente) faciliteert de actieve burger en neemt zondig initiatieven. De gemeente Neder-Betuwe faciliteert de civil society door o.a. de inwoners te betrekken

bij het tot stand komen van beleid (participatie), ondersteuning van vrijwilligerswerk en ondersteuning van mantelzorg, preventief welzijn- en zorgbeleid en wijkmanagement.

Balans 3. Evenwicht tussen balans 1 en 2 als fundament voor de visie

Met de uitgangspunten op de twee balansen civil society en rolverdeling is het fundament gelegd onder de Wmo-visie van de gemeente Neder-Betuwe. Deze visie dient in het vierjarig beleidsplan vertaald te worden in meer concrete doelen, initiatieven en projecten op de negen prestatievelden.

Balans 4. De plannen in balans met de beschikbare middelen

Vervolgens is de vraag of de beleidsvoornemens in balans zijn met de beschikbare middelen en de toekomstige ontwikkelingen. Een belangrijke vraag voor de gemeente Neder-Betuwe. Beleid dat bij gebrek aan middelen niet uitgevoerd kan worden leidt immers nergens toe. De beschikbare middelen zijn de middelen die tot voor kort omgingen in de Welzijnswet, de Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg), de huishoudelijke verzorging in de AWBZ en de welzijns subsidies als voorheen opgenomen in de AWBZ. Daar naast staat het de gemeente vrij om overige middelen dusdanig te herschikken dat zij direct of indirect ter beschikking komen voor het vervullen van Wmo gerelateerde doelen.

Balans 5. Toekomstbestendigheid

Als evenwicht op de 4 eerste balansen is bereikt, is de vraag of dit evenwicht ook toekomstbestendig is. De vergrijzing bereikt zijn hoogtepunt vooralsnog in 2020. Maar de Wmo beoogt ook een aantal ontwikkelingen in gang te zetten die tot maatschappelijke veranderingen zullen leiden. Een andere duidelijke trend is de verschuiving van curatief werken naar preventief werken. Preventie vergt een grotere inzet vooraf, maar deze inzet laat zich vaak dubbel en dwars terugverdienen.

Preventief werken vereist derhalve ook vooruit denken.

De balans blijft dus in beweging de komende jaren; we kunnen rustig spreken van een dynamisch evenwicht.

3.4 Wat wil de gemeente Neder-Betuwe bereiken:

- *Een heldere en gepaste rolverdeling:* de hoofdrol ligt bij de samenleving zelf; het startpunt is de eigen verantwoordelijkheid en het zwaartepunt is de civil society. De gemeente vormt in ieder geval een vangnet. Verder draagt de gemeente zorg voor inkoop, verstrekking en toegangsbewaking van voorzieningen en keuzevrijheid voor de cliënt. Een andere belangrijke rol van de gemeente is de eerder genoemde rol van marktmeester, ofwel de regierol. Dit komt neer op:
 - faciliteren en stimuleren dat de civil society zoveel mogelijk op eigen kracht te werk gaat.
 - vanuit de overzichtspositie en verantwoordelijkheid voor het algemeen belang, initiatieven stimuleren, samenwerking bevorderen en randvoorwaarden creëren om betrokken partners hun medeverantwoordelijkheid te laten nemen en te laten invullen.

- optreden als spelverdeler, coach, aanjager.
- *Nieuwe vormen van samenwerking:* door nieuwe vormen van samenwerking te creëren, met maatschappelijke organisaties, maar ook met het bedrijfsleven, bijvoorbeeld:
 - samenwerking op terrein van wonen, welzijn en zorg,
 - samenwerking op terrein van een loket,
 - samenwerking tussen professionele en informele ondersteuners,
 - samenwerking tussen bedrijven en welzijnsorganisaties, met vrijwilligersorganisaties en op het gebied van werk en inkomen, inburgering, onderwijs en integrale veiligheid.
- *Preventief werken:* voorkomen is beter dan genezen. Zo lang mogelijk en zo gewoon mogelijk mee kunnen blijven doen aan de samenleving is het doel van de Wmo. Door middel van goed preventief beleid kunnen duurdere vormen van zorg (bijvoorbeeld intramurale zorg en dure verstrekkingen) voorkomen of uitgesteld worden. Een andere invulling van preventie is vroege signalering van problemen, waarmee vaak erger te voorkomen is.
- *Subsidiebeleid als instrument:* Als de doelen bepaald zijn is een voertuig nodig om dit doel te bereiken. Het subsidiebeleid is een instrument bij uitstek om vastgestelde doelen te verwezenlijken. Een uitgewogen subsidiebeleid is daarbij een eerste voorwaarde.

3.5 Betaalbaarheid

De Wmo is mede ingegeven om de uit de hand lopende zorgkosten te beteugelen. Het wekt dan ook geen verbazing dat de beschikbare middelen 'niet overhouden'.

We maken gebruik van de volgende uitgangspunten/maatregelen om de Wmo betaalbaar te houden:

- Eigen kracht als startpunt:
 - o het heffen van een eigen bijdrage.
 - o Compensatieplicht in plaats van een voorzieningenrecht.
- Medeverantwoordelijkheid als zwaartepunt: als mensen een aanvraag voor voorzieningen doen zal eerst gekeken worden wat in de eigen omgeving opgevangen en opgelost kan worden. Pas als de spankracht van de eigen omgeving ophoudt, komen de individuele voorzieningen in beeld. Een voorbeeld hiervan is het toepassen van het protocol gebruikelijke zorg. Dit vraagt overigens ook een andere rol van de medewerkers van het Wmo loket. Niet langer staat vast, zoals het geval was bij de voormalige Wvg, welke voorziening passend is bij een bepaalde beperking, maar de loketmedewerker zal samen met de zorgvrager moeten bepalen welke oplossingen mogelijk zijn om de beperking te compenseren.
- Algemene voorzieningen gaan voor individuele voorzieningen².
- Inkopen van voorzieningen: gebruik maken van de marktwerking.
- De *goedkoopst adequate voorziening* verstrekken.
- Geen *algemeen gebruikelijke voorzieningen* verstrekken.

3.6 Toekomstbestendig?

² Zie voor een toelichting hierop de eerdergenoemde Basisnota Wmo 2006.

Als we naar de omvang van de uitdaging kijken, mede vanuit het idee dat een duidelijke rolverdeling nodig is, zal duidelijk zijn dat we het met de Wmo hebben over meerjarenbeleid. De uitdaging waar we voor staan is niet in één jaar, maar ook niet in de eerste Wmo-beleidsperiode van vier jaar te klaren. Ook als we kijken naar de vergrijzing dan moet het perspectief verder reiken dan de komende vier jaar; de vergrijzing zal de komende decennia gestaag voortgaan.

Kansen

De Wmo biedt volop kansen: participatie vergroot het draagvlak, het leggen van dwarsverbanden vergroot de efficiency, wijkgericht werken vergroot de onderlinge betrokkenheid en het welzijnsgevoel, meer welzijn is minder zorg, een koppeling tussen Wet werk en bijstand en Wmo enz.

Naast een groeiende ondersteuningsvraag, kan de vergrijzing ook mogelijkheden bieden: jongere ouderen die vrijwilligerswerk doen.

3.7 Samenvatting Wmo-visie gemeente Neder-Betuwe

Visie-element	Richting/kern
Uitgangspunten	<ul style="list-style-type: none"> • Startpunt eigen kracht, zwaartepunt bij de civil society, de gemeente zorg in ieder geval voor een vangnet • Een heldere en gepaste rolverdeling
Brede participatie	<ul style="list-style-type: none"> • Op zoek naar nieuwe vormen van samenwerking • Preventief werken • Samenhang aanbrengen • Breed kijken: meer dan alleen naar de prestatievelden • Creatief, vernieuwend en keuzes maken
Ondersteunende voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> • Eigen verantwoordelijkheid als uitgangspunt: regie over eigen leven • Compensatieplicht: op maatwerkbasis • Toegangsbewaking voor voorzieningen
Rolverdeling	<ul style="list-style-type: none"> • Startpunt eigen verantwoordelijkheid van de burger • Zwaartepunt de Civil Society (eigen verantwoordelijkheid en medeverantwoordelijkheid) • Gemeente: vangnet, inkoper, subsidiënt; maar ook faciliterend, stimulerend, spelverdelend, coachend, aanjagend, regisserend en vanuit het Wmo loket vraag- en oplossingsgericht werkend • Maatschappelijke organisaties: vraag en oplossingsgerichte uitvoering
Speelveld	<ul style="list-style-type: none"> • Breder kijken dan alleen de Wmo-prestatievelden: ook kijken naar de samenhang tussen wonen, werk en inkomen, onderwijs en gezondheid....

Verdeling schaarse middelen	<ul style="list-style-type: none"> • Eigen kracht naar draaglast • De sterkste schouders.... • Tijd en geld zijn schaars middelen; per jaar prioriteiten stellen is noodzakelijk • Een gewogen subsidiebeleid als instrument om de doelstellingen te verwezenlijken
Toekomstbestendigheid?	<ul style="list-style-type: none"> • Voldoende inspelen op ontwikkelingen: vergrijzing, preventie enz • Gebruik maken van kansen: bijv. vergrijzing biedt potentieel voor vrijwilligerswerk enz.

4 Wmo programma 2008- 2011

4.1. Inleiding

Iedereen die kennis van de visie neemt, zal beamen dat we de komende jaren voor grote uitdagingen staan. De samenleving zal er anders uit gaan zien, in het bijzonder door de vergrijzing en de gemeente Neder-Betuwe wil hier actief op in spelen.

Het vierjarig beleidsplan Wmo is te vergelijken met een reisschema en dan wel een reis met een ambitieus en intensief programma. Het programma wordt zo ingevuld dat er aan iedereen gedacht is. De Wmo is er tenslotte voor iedereen en iedereen is er bij betrokken. Dit programma is beschreven in dit hoofdstuk. Een programma kent een startpunt, een eind bestemming en verschillende tussenstations. De gemeente Neder-Betuwe gaat voor een programma dat uitnodigt en uitdaagt tot meedoen.

4.2. Opzet programma: de 9 prestatievelden in 6 domeinen

Om het programma voor iedereen aantrekkelijk te maken is het noodzakelijk dat het programma ook voor iedereen herkenbaar is.

Het programma zoals dat is opgenomen in de wettekst is voor burgers moeilijk herkenbaar.

De wet kent 9 prestatievelden waar de gemeente beleid op moet maken.

Deze 9 prestatievelden zijn:

- 1- Het bevorderen van sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, buurten en wijken.
- 2- Op preventiegerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en ouders met problemen met opvoeden.
- 3- Het geven van informatie en advies en cliëntondersteuning.
- 4- Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers.
- 5- Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem.
- 6- Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer.

- 7- Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder sociale pensions en vrouwen opvang.
- 8- Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGz).
- 9- Het voeren van verslavingsbeleid (ambulante verslavingszorg).

De negen prestatievelden zijn om politieke redenen (politieke relevantie) in de Wmo ondergebracht. Het werken met de negen prestatievelden kent echter een aantal nadelen:

- De prestatievelden dekken niet het gehele gebied van welzijn en zorg. Preventieve ondersteuning van jeugd en ouders is slechts een onderdeel van het Lokaal jeugdbeleid; werk en inkomen zijn belangrijke voorwaarden om mee te kunnen doen in de samenleving, maar deze items zijn niet opgenomen in de prestatievelden.
- Burgers herkennen zich moeilijk in de prestatievelden. Prestatievelden 3, 5 en 6 worden door burgers gevisualiseerd in het Wmo loket. Het is vanuit het oogpunt van burgers ook logischer om deze prestatievelden te koppelen.
- Deze logica geldt ook vanuit de gemeente. De uitvoering van prestatievelden 3, 5 en 6 ligt primair bij het Wmo loket. Ook dit gegeven pleit voor een koppeling van deze drie prestatievelden.
- De 9 prestatievelden brengen het gevaar van verkokering met zich mee. De prestatievelden zijn veelal niet los van elkaar te zien. Voor integraal beleid is zicht op de dwarsverbanden tussen de beleidsvelden een must.
- Prestatievelden 7, 8 en 9 zijn eigenlijk slechts regionaal op te pakken en hebben gemeen dat het om bijzondere doelgroepen gaat. Ook dit pleit voor een andere verdeling.

Om de integraliteit van het Wmo-beleid en de herkenbaarheid beter tot uitdrukking te laten komen is gekozen voor het werken met domeinen in plaats van prestatievelden.

Op grond van het voorgaande zijn de volgende domeinen te herkennen:

	DOMEIN	Omvat PRESTATIEVELD
1	samen leven in buurt en wijk	1
2	opgroeien en opvoeden	2, maar dan incl. het lokaal jeugdbeleid
3	mantelzorg en vrijwilligerswerk	4
4	meedoen makkelijker maken	3, 5 en 6, inclusief de relatie met werk en inkomen
5	preventie, zorg en opvang	7, 8 en 9
6	anders te werk	Een herkenbare rolverdeling en samenwerking tussen alle betrokken partijen met ruimte voor nieuwe initiatieven

Het vervolg van dit hoofdstuk is geënt op de domeinindeling. Per domein geven we aan hoe dit domein zich verhoudt tot de Wmo, wat de *bestemming* is op dat domein, hoe ons *vertrekpunt* eruit ziet en welke *tussenstations* we aan willen doen. Voor de keuze van tussenstations hebben we eerst onszelf de vraag gesteld welke belangrijke vraagstukken er in de verschillende domeinen te onderscheiden zijn in het licht van de Wmo. In een interactieve bijeenkomst is met het veld en inwoners besproken hoe er tegen onze voorzet werd aangekeken en gezamenlijk zijn de tussenstations in de juiste volgorde van prioriteit gezet (zie bijlage I voor het verslag van deze

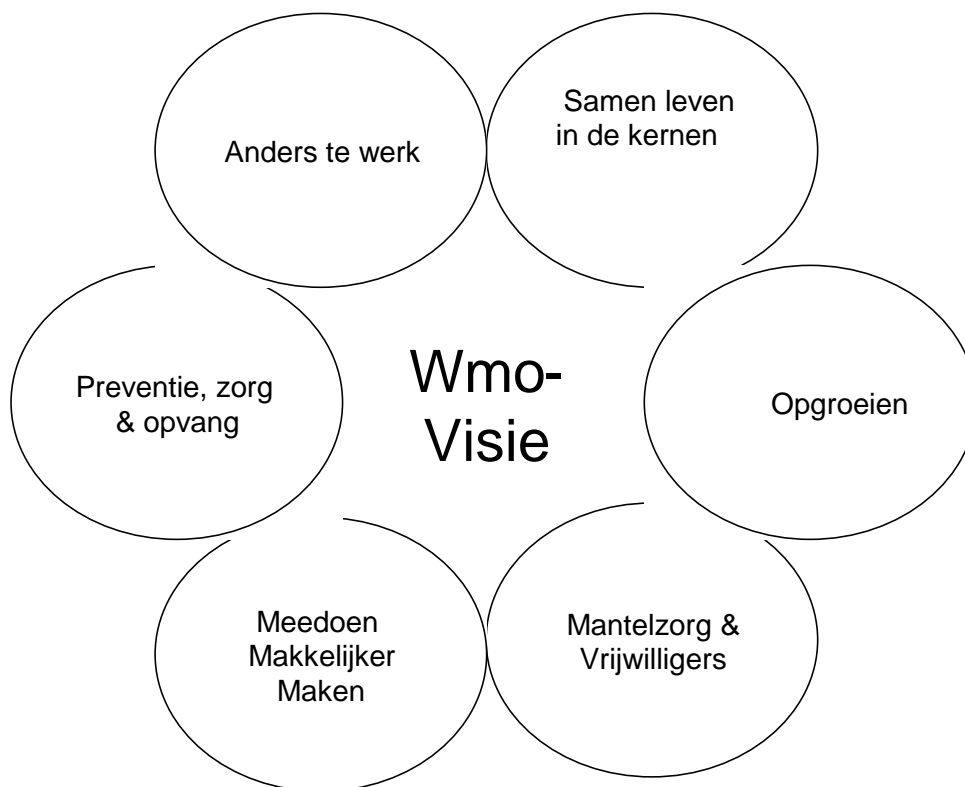
bijeenkomst). Daarna zijn de knelpunten en uitdagingen per domein verdeeld over de periode 2008-2011 (zie bijlage II voor het uitvoeringsprogramma 2008/2009). We gaan hierbij nadrukkelijk uit van de realiteit dat zowel onze maatschappelijke partners als de gemeente niet alles tegelijk kunnen doen. Grote veranderingen bewerkstelligen we niet door alles met alles te verbinden en dat tegelijk aan te willen pakken. De financiële situatie van de gemeente Neder-Betuwe staat dit ook niet toe. Meer soelaas biedt het steeds focussen op een aantal speerpunten en hier de gezamenlijke energie op richten. Als deze speerpunten resultaat opleveren, kan de energie uitgaan naar nieuwe speerpunten. Gedoseerd en behapbaar te werk gaan, dat is nu de kunst.

4.3. Jaarplannen in relatie tot schaarse middelen

Deze speerpunten zullen jaar voor jaar worden opgenomen in een Wmo-jaarplan, als onderdeel van het afdelingsplan. Bezien moet worden wat de echte knelpunten voor 2008/2009 zijn en hoe de schaarse middelen zo ingezet kunnen worden dat te formuleren oplossingsgericht beleid ook daadwerkelijk uitgevoerd kan worden.

4.4. De Wmo bloem

In schema ziet het er als volgt uit.

De Wmo-visie is gesymboliseerd in de middencirkel. Daarom heen zijn de zes domeinen aangegeven. Op al deze domeinen bestaat al veel beleid. Dat houden we voorlopig zoveel mogelijk in stand.

Nieuw beleid of herijkt beleid zal echter binnen de Wmo-visie moeten passen. De in te tekenen jaarring (het bestaande beleid en de speerpunten voor 2008) zal ieder volgend jaar groter moeten worden.

Domein 1: Samen leven in buurt en wijk

Relatie tussen dit domein en de Wmo

Sociale samenhang en leefbaarheid vormen het onderwerp van prestatieveld 1: het bevorderen van sociale samenhang en leefbaarheid in dorpen, buurten en wijken. Maar we zien nadrukkelijk ook de gebouwde omgeving (woningen, eventueel aangepaste woningen, de inrichting van de woonomgeving en bij nieuwbouw levensloopbestendige woningen) en de bereikbaarheid en een zekere nabijheid van voorzieningen (bijv. speelruimte) als randvoorwaarden om goed samen te kunnen leven in de wijk. Daarom trekken we dit domein breder dan prestatieveld 1.

Dit domein is van belang in het kader van het grotere beroep dat met de Wmo gedaan wordt op de eigen kracht van burgers en de medeverantwoordelijkheid voor je directe omgeving.

Ook voor de gemeente Neder-Betuwe geldt dat een goed welzijnsgevoel een randvoorwaarde is voor actief burgerschap. Wanneer mensen voor elkaar en hun omgeving zorgen, hoeven zij minder snel een beroep te doen op de ondersteuning en zorg die wordt geboden door professionele organisaties. Goed samen leven in buurt en wijk ontstaat zeker niet alleen als gevolg van inzet van professionele organisaties, maar vooral door de inzet van bewoners zelf.

Bevorderen van sociale samenhang heeft de meeste kans van slagen op het kleinschalige niveau van dorpen en buurtschappen. Alleen dan kan rekening gehouden worden met het gegeven dat de genoemde kernen verschillen in opbouw, samenhang, cultuur en religie. Een blauwdruk voor het bevorderen van sociale samenhang en leefbaarheid bestaat alleen al om deze reden niet.

Waar willen we naar toe?

In 2011 mag de gemeente Neder-Betuwe tevreden zijn als:

- Er samen met de inwoners van de kernen een leefbaarheidstoets is ontwikkeld, die voorziet in hanteerbare aandachtspunten, bijvoorbeeld inzake speelgelegenheden, openbaar groen en openbare ruimte die de leefbaarheid van de buurt vergroten (basis: collegeprogramma thema leefbaarheidstoets);
- Er in de vier grote kernen een Woonzorgvoorziening staat of wordt gerealiseerd die qua woon- en zorgstructuur vergelijkbaar is met de voorziening in Dodewaard (basis: collegeprogramma thema woonzorgvoorziening);
- Samen met de bewoners, belangenverenigingen en maatschappelijke instanties gewerkt wordt aan de verbetering van de kwaliteit van de woon- en leefomgeving (basis: prestatieveld 1 Wmo en thema wijkgericht werken);
- Mensen in dorpen en buurtschappen actief betrokken zijn op elkaar (basis: prestatieveld 1 Wmo);

- De kwaliteitsbeleving door de inwoners van de dorpen en buurtschappen minimaal een score van 7,5 te zien geeft (basis: collegeprogramma thema wijkgericht werken);
- Algemene voorzieningen voor zoveel mogelijk mensen bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar zijn (basis: prestatievelde 5 Wmo);
- Instellingen en bewoners elkaar weten te vinden (basis: prestatievelde 1 Wmo);
- 75% van de nieuwe woningen die wordt gebouwd, is levensloopbestendig.

Vertrekpunten

1- Wijkmanagement, kwaliteitsbeleving en communicatie tussen gemeente, instellingen en burgers.

“Samenwerken in het kader van wijkmanagement” is opgenomen in de startnotitie wijkmanagement, als vastgesteld door de raad in september 2006.

Doelstellingen: wijkgericht werken moet gericht zijn op de volgende vier doelstellingen:

- Het samen met de bewoners, belangenverenigingen en maatschappelijke instanties werken aan de verbetering van de kwaliteit van de woon- en leefomgeving;
- De participatie, betrokkenheid, en eigen verantwoordelijkheid van de bewoners bij en in de wijk bevorderen;
- De gemeentelijke dienstverlening verbeteren;
- De communicatie met bewoners en maatschappelijke instanties verbeteren.

Door de raad is vastgesteld dat, beredenerend vanuit de vier doelstellingen, in de op te stellen beleidsnota wijkmanagement de probleemstelling helder gemaakt dient te worden samen met de beantwoording van de vraag door wie (bestuur, ambtelijk, maatschappelijk middenveld, burgers) deze problemen worden ervaren.

Tussenstation

Jaar	Product	Resultaat
2006	<ul style="list-style-type: none"> • Startnotitie 	Raadsbesluit september 2006
2007	<ul style="list-style-type: none"> • Probleemanalyse • Visie 	<ul style="list-style-type: none"> • Workshop raad • Ambtelijke workshop • Beschrijving cijfermatig materiaal • Interne en externe interviews Visiedocument
2008	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeringsplan 	Vaststelling uitvoeringsplan
2008-2011	<ul style="list-style-type: none"> • Implementatie 	Uitvoering

2- Woonzorgvoorzieningen

In de woonvisie 2006-2020 “wonen in een bloeiende gemeente zijn een aantal elementen opgenomen die de Wmo direct raken. Opgenomen is dat de vermaatschappelijking van de zorg vraagt om een passend woonaanbod voor mensen met een beperking en ouderen. De doelstelling hierbij is om de zelfredzaamheid van burgers te ondersteunen.

De gemeente Neder-Betuwe voert hiertoe een actief beleid om wonen, welzijn en zorg op elkaar af te stemmen. Hiertoe worden woonzorgcomplexen met steunpunten voor welzijn en zorg in verschillende kernen ontwikkeld.

Tussenstation

Voor de afstemming op het gebied van wonen, welzijn en zorg is het belangrijk dat de betrokken partijen eerst tot een gedeelde visie en aanpak komen. De gemeente Neder-Betuwe neemt hierin het initiatief.

Een nu al gedeelde ontwikkelingsrichting voor de afstemming van wonen, welzijn en zorg is het concept "woonservicegebied". Binnen deze gebieden werken de zorgaanbieders samen en is er sprake van afstemming (ketenaanpak). Er komt een steviger accent op zorggericht wonen, waarbij echter voldoende ruimte is voor huisvesting van gezinnen en jongeren.

In december 2007 wordt de vervolgnota "Wonen met Zorg" voorgelegd aan de raad.

3- Accommodatiebeleid

Bij het opstellen van de Nota Welzijnsbeleid en tijdens bijeenkomsten met vrijwilligers is gebleken dat het aanbod en gebruik van accommodaties niet altijd aansluit bij wensen, behoeften en toekomstige ontwikkelingen, terwijl instandhouding van sport- welzijns- en onderwijsaccommodaties een belangrijke voorwaarde vormen voor de bevordering van leefbaarheid en samenwerking tussen de verschillende partijen. Zo beschouwen verenigingen en burgers de dorpshuizen niet als laagdrempelig; de visie van de gemeente op dorpshuizen loopt niet parallel aan het aanbod en commerciële gebruik.

Tussenstation

Een startnotitie accommodatiebeleid is in juni 2007 vastgesteld.

Het opstellen en vaststellen van het accommodatiebeleid vindt plaats in 2008.

4- Overige aandachtspunten

Openbare speelplaatsen

Budgetten zijn niet afgestemd op een beheerplan dat instandhouding bestaand niveau mogelijk maakte. Onderhoud vindt plaats; er worden geen toestellen vervangen. Per 2008 wordt er (substantieel) een hoger bedrag geraamd voor onderhoud en controle van de toestellen. Hiervoor wordt niet structureel gereserveerd in de begroting, alleen niet-bestede middelen wordt opgepot. Er is echter in de komende jaren ook geld nodig voor vervanging van toestellen. Er is vanwege de financiële situatie ook gekozen om in de toekomst op bepaalde plaatsen zonder "formele" toestellen te werken, zodat er toch speelgelegenheden zijn, maar die niet onder het attractiebesluit vallen. Speelplaatsen zijn ook bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar voor kinderen met een beperking.

Jeugd Ontmoetingsplaatsen

Momenteel is er 1 formele Jeugd ontmoetingsplaats (JOP) bij de Snellenburg, Opheusden. Een andere (in Kesteren) is verdwenen in de laatste jaren. Er ligt wel een JOP in de planning voor IJzendoorn. Jeugd uit Ochten heeft behoefte aangegeven aan een JOP. In feite komt een JOP pas in beeld wanneer er overlast is en niet om overlast te voorkomen. Tevens bestaat een grote behoefte aan trapveldjes en skate-mogelijkheden bij jeugd en jongeren, echter deze faciliteiten zijn erg kostbaar en mede daarom beperkt in aantal. Bij het opstellen van bestemmingsplannen moet rekening worden gehouden met voorzieningen voor jongeren boven de 12 jaar.

Inrichting van de woonomgeving

Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte en openbare accommodaties wordt bevorderd dat ze toegankelijk zijn voor mensen met een beperking.

Domein 2: Opgroeien en opvoeden

Relatie tussen dit domein en de Wmo

Dit domein omvat in ieder geval prestatieveld 2 (op preventiegerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden). Met het oog op een toekomstbestendige, uitgebalanceerde Wmo, is het van belang om dit domein breder te maken.

We willen werken aan een toekomst waarin burgers zoveel mogelijk op eigen kracht doen en zelfredzaam zijn en hun medeverantwoordelijkheid nemen in de samenleving. Jonge burgers kunnen daar niet vroeg genoeg in meegenomen worden.

De gemeente Neder-Betuwe richt zich dus niet alleen op jeugd en gezinnen met een verhoogd risico op wat voor terrein dan ook, maar op *alle* jeugd en gezinnen.

Waar willen we naar toe?

In 2011 mag de gemeente Neder-Betuwe tevreden zijn als:

- Er een gezamenlijke, sluitende aanpak van overheden en instellingen op het gebied van integraal jeugd- en jongerenbeleid 0-23 jaar ontwikkeld is op basis van facetbeleid en (deels) wordt uitgevoerd (basis: jeugd- en jongerenbeleid);
- Ouders en gezinnen die dit nodig hebben ondersteuning kunnen krijgen bij hun opvoedingstaak (basis: prestatieveld 2 Wmo);
- Een sluitend netwerk van hulpverleningsinstellingen tot stand gekomen is ter bevordering van een goede en gezonde ontwikkeling van kinderen (basis: collegeprogramma thema onderwijs zorgstructuur; prestatieveld 2 Wmo);
- Scholen begeleid worden bij opvoedkundige en vormende taken (basis: collegeprogramma thema onderwijs zorgstructuur);
- Vroegtijdig gesignaleerd wordt wanneer kinderen een risico lopen in hun ontwikkeling (basis: prestatieveld 2 Wmo);
- Een pro-actief beleid om alcohol- en drugsproblematiek te voorkomen en tegen te gaan ontwikkeld is (basis: collegeprogramma thema alcohol en drugsbeleid).

Vertrekpunten

1- Integraal Jeugd- en jongerenbeleid 0 – 23 jaar

In de gemeente Neder-Betuwe is in een startnotitie jeugdbeleid opgesteld, waarin de Raad zelf een rol op zich neemt door met jongeren in gesprek te gaan. Voorbereiding daarvan vindt plaats in een werkgroep met raadsleden.

Verdere aandachtspunten in dit kader zijn:

- Er is een fulltime jongerenwerker in dienst die zich primair richt op de leeftijd 12 tot 16 jaar. Deze jongerenwerker vervult een functie als Jeugd Informatiepunt (JIP), overlegt met partners in het veld zoals scholen en verenigingen, geeft voorlichting aan jeugd, en stimuleert /adviseert vrijwilligers / besturen, doet het straatwerk waarbij de jongeren worden opgezocht.
- Er is weinig tot geen tijd voor de jongerenwerker om veel aanwezig te zijn in de jeugdsoos.

Tussenstations

- In 2008 komt er een nota jeugd- en jongerenbeleid.
- Jeugdsoos de Hoenderik wordt gesloopt en daarvoor komt nieuwbouw in de plaats (beide in Kesteren). De nieuwbouw zal qua gebruiksmogelijkheden wel soberder zijn, maar in combinatie met een gymzaal.

2- Aansluiting Regionaal Jeugdbeleid – Jeugdzorg Rivierenland

In het kader van het convenant aansluiting preventief jeugdbeleid/jeugdzorg Rivierenland tussen gemeenten en Provincie Gelderland zijn de volgende doelstellingen afgesproken teneinde invulling te kunnen geven aan de vijf gemeentelijke functies van het lokaal (preventief) jeugdbeleid.

Tussenstations

Onderwijszorgstructuur onderwijs

Alle onderwijsvoorzieningen voor voortgezet onderwijs en de basisscholen beschikken over een zorgadviesteam (ZAT, een multidisciplinair zorgteam) met als doel: het ondersteunen van de schoolinterne leerlingenzorg, het vroegtijdig signaleren van leerlingen met psychosociale problemen en (indien nodig) toeleiden naar benodigde vormen van ondersteuning en zorg.

Voortijdig schoolverlaten

- Realiseren van effectief werkend Regionaal Meld en Coördinatiepunt t.b.v. melding, registratie en coördinatie aanpak.
- Realiseren van sluitend netwerk van voorzieningen voor vroegtijdige schoolverlaters.

3- Centrum voor Jeugd en Gezin

De ontwikkeling van Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) staat op dit moment hoog op de politieke agenda in Den Haag. In iedere gemeente/wijk moeten laagdrempelige en herkenbare eerstelijns CJG komen, gericht op alle ouders en kinderen en met als uitgangspunt: het kind en de ouder centraal. Het CJG bundelt in iedere gemeente een aantal uniforme functies en taken, te weten de vijf gemeentelijke functies in het kader van lokaal (preventief) jeugdbeleid, het basistakenpakket JGZ en toegang tot de ambulante jeugdhulpverlening en jeugd-GGZ. De participerende instellingen in het CJG werken in elke gemeente met de verwijsindex, het Elektronisch Kind Dossier (EKD) voor de jeugdgezondheidszorg, een evidence bases werkwijze voor opvoedingsondersteuning en een landelijk kader voor integrale indicatiestelling. Het CJG kan worden gezien als een front office van het lokaal jeugdbeleid.

In de regio Rivierenland is men bezig met het opstellen van een gezamenlijke aanpak om te komen tot een CJG in de regio. De ontwikkeling van het CJG wordt echter sterk beïnvloed door landelijke discussie en besluitvorming.

Tussenstation

In regioverband is een plan van aanpak opgesteld om te komen tot een haalbaarheidsstudie. Doordat de landelijke politiek de CJG heeft omarmd, is het voorliggende plan geen haalbaarheidsstudie meer, maar heeft het het karakter van een implementatieplan gekregen. In het voorstel staat de opdracht om een regionale, gedragen visie op het CJG te ontwikkelen, daarin rekening houdende met de landelijke actuele ontwikkelingen. Daarnaast worden de condities en randvoorwaarden onderzocht om te komen tot de vorming van een CJG in de regio Rivierenland. Hiervoor zal een projectmedewerker worden aangetrokken in regioverband.

4- Overige Aandachtspunten

In het convenant aansluiting preventief jeugdbeleid/jeugdzorg zijn nog andere doelstellingen afgesproken, die aan de orde zullen komen bij het opzetten van de Centra voor Jeugd en Gezin. Deze doelstellingen zijn:

- Pedagogische informatie, advisering en licht ambulante hulp

Het realiseren van een toegankelijk, herkenbaar en genoegzaam aanbod voor jeugdigen en hun ouders bij vragen over en ondersteuning bij opgroeien en opvoeden.

- Toegankelijkheid en toeleiding

Het maken van samenwerkingsafspraken tussen betrokken instellingen, sociale organisaties / verenigingen en zelfstandige beroepsbeoefenaren t.b.v. het realiseren van een sluitende keten van signalering, beoordeling en (indien nodig) toeleiding naar Bureau Jeugdzorg, op lokaal of wijkniveau. Bijzondere aandacht gaat uit naar verbeteren van de toeleiding voor meisjes en allochtone jeugdigen. Er is geen vaste overlegstructuur tussen gemeente, kinderopvang, consultatiebureaus en peuteropvang. Wel zijn er afstemming- / overdrachtsmomenten ingebouwd. Het is voor de gemeente lastig een breed overzicht te hebben over de ontwikkeling van kinderen.

- Zorgcoördinatie / gezinscoaching

Het realiseren van functie gezinscoaching (Gelders model) door:

- het instellen van een aanmeld- en coördinatiepunt,
- het maken van samenwerkingsafspraken tussen betrokken instellingen over taakafbakening en verantwoordelijkheden,
- functie van gezinscoaching als reguliere taak opnemen in prestatieafspraken met voorliggende voorzieningen.

- Vindplaatsgerichte hulpverlening

- Het ontwikkelen van een gezamenlijke visie op de structuur en taakinhoud van een goed aanbod van vindplaatsgerichte hulpverlening voor risicojongeren (in hun vrije tijd). Dit met aandacht voor de ouders en leefomgeving.
 - Het maken van samenwerkingsafspraken tussen betrokken instellingen over taakafbakening, verantwoordelijkheid en sluitende ketens.
- Ondersteuning na jeugdzorg
 Het realiseren van een sluitend netwerk en een genoegzaam aanbod aan ondersteuning / licht ambulante hulp voor jeugdigen en hun ouders tijdens afronding en na beëindiging van geïndiceerde jeugdzorg.
- Veiligheid en preventie jeugdcriminaliteit
 - Het opstellen en uitvoeren van gemeentelijk beleid op het terrein van preventie jeugdcriminaliteit en het realiseren van samenwerkingsafspraken tussen betrokken instellingen over taakafbakening en verantwoordelijkheden.
 - Gemeenten die deelnemen aan de Gelderse pilotprojecten geven uitvoering aan het lokale plan van aanpak jeugd & veiligheid.
- Dak- en thuisloze jeugdigen
 - Het realiseren van een sluitende aanpak (incl. integrale aansturing financieringsstromen) en het beschikbaar zijn van een passend en genoegzaam aanbod voor dak- en thuisloze jeugdigen.
 - Het realiseren van een structurele verbinding tussen voorliggende lokale voorzieningen, maatschappelijke opvang en regionale zorginstellingen t.b.v. signalering, begeleiding / hulpverlening en opvang.
- Beleidsinformatie
 - Het beschikbaar zijn van een actueel / actuele lokale analyse van de maatschappelijke positie van de jeugd en hun ouders.
 - Overzicht van de kwalitatieve en kwantitatieve vraag naar ondersteuning en zorg.
 - Overzicht van het beschikbare kwalitatieve en kwantitatieve aanbod aan ondersteuning en zorg.

Domein 3: Mantelzorg en vrijwilligerswerk

Relatie tussen dit domein en de Wmo

Mantelzorg en vrijwilligerswerk, in het bijzonder in zorg en welzijn, zijn twee belangrijke pijlers waar de Wmo op rust. Het gaat immers om de zorg en inzet voor naasten.

Mantelzorg staat voor een aantal waarden in deze samenleving: medemenselijkheid, solidariteit met minder gezonde familieleden en buren, mensen die verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf en voor hun omgeving.

Mantelzorgers zijn vaak niet herkenbaar en willen ook niet altijd het stempel van mantelzorg opgedrukt krijgen: "Je doet het gewoon, dat is toch heel normaal".

Mantelzorg kent echter ook een aantal specifieke problemen. De mantelzorger is vaak aan huis en aan de zorgvrager gebonden, het onderhouden van sociale contacten kan moeizaam verlopen en soms is even snel een boodschap doen problematisch. Ook de combinatie met arbeid kan voor problemen zorgen.

De gemeenten staan voor de taak de mantelzorg op een passende wijze te ondersteunen, of in ieder geval deze ondersteuning te faciliteren.

Ook vrijwilligers zijn onmisbaar in de civil society; zij worden ook wel het cement van de samenleving genoemd. In de gemeente Neder-Betuwe zijn veel vrijwilligers actief. In de sport of bij dorpshuizen, vanuit de kerken of bij bijvoorbeeld vrouwenorganisaties.

Eind 2006 heeft de gemeente Neder-Betuwe drukbezochte vrijwilligersavonden gehouden in diverse dorpen om mee te praten over het te ontwikkelen vrijwilligersbeleid.

Geconcludeerd werd dat het in de gehele gemeente Neder-Betuwe goed gaat met het vrijwilligerswerk en dat de vrijwilligers daar trots op zijn.

De door de vrijwilligers benoemde knelpunten lopen niet uit de pas met de uitgangspunten van de gemeente Neder-Betuwe. Samengevat wordt met name gevraagd om een actieve rol van de gemeente, participatie en deregulering.

Waar willen we naar toe?

In 2011 mag de gemeente Neder-Betuwe tevreden zijn als:

- Mantelzorgers en vrijwilligers zich gewaardeerd voelen;
- Er voldoende en passende ondersteuning is voor mantelzorgers, waaronder respijtzorg;
- Mantelzorgers deze ondersteuning ook weten te vinden;
- De gemeente Neder-Betuwe een pro-actieve houding heeft ten opzichte van het vrijwilligerswerk;
- Regelgeving waar vrijwilligers tegenaan lopen vereenvoudigd en transparant is;
- Inwoners, in het bijzonder de jeugd, wordt gestimuleerd vrijwilligerswerk te verrichten.

Vertrekpunt

Mantelzorg

De gemeente Neder-Betuwe kent geen steunpunt voor mantelzorg. Er is een regionaal steunpunt in Tiel en Zaltbommel, waar mantelzorgers advies kunnen krijgen over hulpmiddelen, regelgeving en cursussen.

In de door de raad vastgestelde basisnota van juli 2006 is opgenomen dat mantelzorg met name een lokale aangelegenheid is en dat er geen meerwaarde wordt gezien in een regionaal steunpunt.

De keuze is gemaakt om zo veel mogelijk in te zetten op praktische hulp, zoals het werven van vrijwilligers om de mantelzorg te ontlasten bij niet zorggerelateerde zaken.

Daarnaast is er voor gekozen om MEE ondersteuning te laten bieden bij complexe vragen en om te bezien wat nodig is om de mantelzorger te behoeden voor overbelasting. De keuze is op MEE gevallen omdat MEE veel ervaring heeft op het gebied van cliëntondersteuning.

Voor het overige is er geen beleid gericht op mantelzorg noch een beleidsmedewerker die dit in zijn of haar pakket heeft.

Tussenstation

Omdat ondersteuning van mantelzorgers naast bittere noodzaak ook een preventief instrument is om hoge kosten van professionele zorg te voorkomen is beleid op dit gebied een groot punt van aandacht. Er zal een notitie mantelzorgbeleid moeten worden ontwikkeld, waarin o.a. aan de orde moet komen: een lokaal informatiepunt voor mantelzorgers, respijtzorg, ontheffing van de sollicitatieplicht voor mantelzorgers die een uitkering ontvangen, aandacht en waardering voor mantelzorgers en subsidiemogelijkheden voor vrijwilligersorganisaties die mantelzorgers ondersteunen. Daarnaast spelen de onderwerpen lotgenotencontact, deskundigheidsbevordering, verzekeringen en ontmoetingsbijeenkomsten in het mantelzorgbeleid.

Vrijwilligers

Cijfers over het aantal vrijwilligers in onze gemeente zijn eveneens niet bekend.

Met het organiseren van vrijwilligersavonden in de diverse kernen in 2006 heeft de gemeente Neder-Betuwe een goede start gemaakt. Duidelijk is dat dit initiatief gewaardeerd werd en ook dat de vrijwilliger trots is op zijn of haar werk.

In januari 2007 heeft Spectrum in opdracht van de gemeente het rapport "horen, zien en doen" uitgebracht met aanbevelingen aan de gemeente Neder-Betuwe.

Tussenstations

Naar aanleiding van het rapport "horen, zien en doen" heeft de gemeenteraad op 31 mei 2007 een zevental voorstellen aangenomen:

- 1- Er is op dit moment geen aanleiding om een steunpunt voor vrijwilligers in te richten.
- 2- Vanaf september 2007 is een medewerker voor 4 uur p/w beschikbaar zijn als aanspreekpunt voor vrijwilligers.

- 3- De vrijwilligersbijeenkomsten worden herhaald.
- 4- Er wordt gebruik gemaakt van het Neder-Betuwe magazine, de gemeentelijke website en van persberichten om activiteiten van vrijwilligers onder de aandacht te brengen.
- 5- Een deel van het beschikbare budget voor vrijwilligersbeleid zal worden ingezet voor deskundigheidsbevordering en de vrijwilligersorganisaties kunnen aangeven welke ondersteuning zij wensen.
- 6- Er volgt een voorstel waarin wordt beschreven hoe procedures t.a.v. vergunningsaanvragen sneller, eenvoudiger en gebruiksvriendelijker gemaakt kunnen worden; bij de ontwikkeling van het evenementenbeleid zal de legesverordening opnieuw worden bekeken.
- 7- Het accommodatiebeleid wordt ontwikkeld.

Domein 4: Meedoen makkelijker maken

Relatie tussen dit domein en de Wmo

Dit domein bevat de verschillende prestatievelden die de centrale doelstelling van de Wmo, namelijk *meedoen*, in het bijzonder voor de speciale Wmo-doelgroepen, vergemakkelijken. Dan hebben we het over de prestatievelden 3 (informatie, advies en cliëntondersteuning, ofwel het Wmo-loket), 5 (bevorderen van deelname aan het maatschappelijk verkeer en het zelfstandig functioneren voor de bijzondere Wmo-doelgroepen) en 6 (verlenen van voorzieningen gericht op behoud van zelfstandigheid of deelname aan het maatschappelijk verkeer).

Waar wil de gemeente Neder-Betuwe naar toe:

In 2011 mag de gemeente Neder-Betuwe tevreden zijn als:

- De burgers voor diverse hulpvragen terecht kunnen in een brede en hoogwaardige gemeentewinkel, waarbinnen met de op de deelterreinen werkzame instellingen efficiënt wordt samengewerkt;
- De naam en functie van het Wmo loket bij 75 procent van de inwoners bekend is;
- De medewerkers van het gemeenteloket werken vanuit de geest van de Wmo;
- De voorzieningen voor burgers die er recht op hebben, eenvoudig en snel worden verstrekt.
- Er algemene voorzieningen zijn ontstaan, die meedoen bevorderen, waardoor het gebruik van individuele voorzieningen beheersbaar blijft.
- Er sprake is van een gedifferentieerd (vraaggericht) en betaalbaar aanbod van voorzieningen.
- Mensen 'gewoon' kunnen blijven wonen in hun wijk, ook als er ondersteuning of zorg nodig is.

Vertrekpunt

In het gemeentehuis is een gemeentewinkel gevestigd waarin de verstrekking Wmo voorzieningen per 1 januari 2007 is opgenomen. De verordening Wmo is eveneens vanaf 1 januari 2007 van toepassing. Ook heeft in 2006 een Europese aanbesteding voor de hulp bij het huishouden plaatsgevonden, eveneens van toepassing vanaf 1 januari 2007.

Tussenstations

- Een hoogwaardig Wmo-loket staat er niet in een paar maanden. De vorming van een Wmo-loket vereist een groeimodel, waarbij lerende weg zowel de verbreding van het loket (aantal producten) als de verdieping van het loket (mate van regievoering binnen het loket) kan groeien.
- De omslag van de loketmedewerkers van Wvg-denken (tegenover iedere beperking staat een voorziening) naar Wmo-denken (wat moet er gebeuren om een beperking te compenseren) verdient ook nog de nodige aandacht. Na- en bijscholing is een continu proces.

- Er dient een duidelijk beleid geformuleerd te worden op de relatie tussen het primaat van de verhuizing, woningaanpassingen in het kader van de Wmo (inclusief de woningvoorraad aangepaste woningen), aangepast bouwen en woon-zorgvoorzieningen. Dit vereist een integrale aanpak waarbij meerdere disciplines betrokken zijn.
- De gemeente Neder-Betuwe dient aan te geven op welke wijze met de verschillende partners afstemming verkregen wordt en praktische werkafspraken gemaakt worden door middel van eenduidige afspraken in de ketenregie met de verschillende (backoffice) partners als algemeen maatschappelijk werk, MEE, welzijnsorganisaties enz.
- Het houden van jaarlijkse klanttevredenheidsonderzoeken.

Domein 5: Preventie, zorg en opvang

Relatie tussen dit domein en de Wmo

Dit domein omvat in ieder geval de prestatievelden:

7. Het bieden van maatschappelijke opvang en aanpak huiselijk geweld, waaronder vrouwenopvang.
8. Het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen.
9. Verslavingsbeleid.

Er is een duidelijk verband tussen de Wmo en het (professionele) veld van zorg en opvang. Vermaatschappelijking is begonnen in de zorgsector en krijgt via de Wmo steeds meer impact op diverse werkterreinen waar de gemeente (mede)verantwoordelijkheid voor draagt. In de ouderenzorg vindt ook steeds meer 'vermaatschappelijking' plaats omdat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig, liefst thuis, willen blijven wonen.

Preventie is een noodzakelijk en belangrijk onderdeel bij dit thema omdat 'voorkomen voor iedereen beter is dan genezen'. Als hulpvragen voorkomen of uitgesteld kunnen worden, of als lichtere (preventieve) vormen van ondersteuning kunnen bevorderen dat mensen het zelfstandig redden, zijn zwaardere, meer ingrijpende en vaak duurdere vormen niet, of later pas, nodig.

De gemeente Nijmegen heeft vanaf 1 januari 2007 de regie over deze prestatievelden. Dat betekent dat het door Nijmegen geregisseerde en gefinancierde voorzieningenaanbod er is voor zorgvragers uit alle achttien regiogemeenten. Vooral bij de preventie van maatschappelijke zorg is een belangrijke rol weggelegd voor alle gemeenten in de regio.

Bestemming

De gemeente Neder-Betuwe mag in 2011 tevreden zijn als:

- Er regionaal afspraken gemaakt tussen de betrokken ketenpartners zijn;
- Preventie waar mogelijk de boventoon voert in het beleid;
- Waar nodig een goede opvang geregeld is.
- Sociaal-Economische Gezondheidsverschillen in de Regio Rivierenland zijn teruggedrongen.

Vertrekpunten

Maatschappelijke opvang

Maatschappelijke opvang is bedoeld voor mensen die tijdelijk geen huisvesting hebben, in combinatie met andere ingrijpende problematiek: verslaving (alcohol, drugs), schulden, werkloosheid, mishandeling, geweld, gebroken relaties, slechte gezondheid en/of een psychiatrisch verleden.

In de regio Rivierenland hebben de acht regiogemeenten in verband met de omvang van het inwoneraantal en de ligging een breed OGGZ/MO aanbod ontwikkeld. In 2005 is door de regio Rivierenland een Uitvoeringsprogramma OGGz/MO 2005-2007 vastgesteld om een samenhangend geheel van voorzieningen op het gebied van wonen (sociaal pension, tussenvoorziening, zorg, dagbesteding, schuldhulpverlening, veiligheid) te realiseren. Jongeren kunnen daar ook gebruik van maken. Het probleem is hoe grip op deze doelgroep te krijgen. Uit ervaring en uit landelijk onderzoek blijkt dat deze groep vaak onzichtbaar is. De volwassenen binnen de doelgroep zijn ook al moeilijk onder een noemer te brengen. De verwachting is dat een nog door de provincie te ontwikkelen uniform registratiemodel daarin verbetering brengt.

Meldpunt bijzondere zorg en huiselijk geweld

In Tiel is het meldpunt Bijzondere zorg en huiselijk geweld Rivierenland gevestigd. Het meldpunt legt na een melding van een professional (woningbouwcorporaties, thuiszorg, maatschappelijk werk, politie of gemeenten) ongevraagd contact met zorgwekkende zorgmijders of slachtoffers en daders van huiselijk geweld. De problemen worden met de betrokkenen in kaart gebracht en zij worden gemotiveerd om hulpverlening te accepteren. Hulpverlenende instellingen worden vervolgens actief ingeschakeld, waarbij wordt voor komen dat de betrokkene 'niet aankomt' bij de hulpverlening. Met deze aanpak bereikt men een groep die tussen wal en schip dreigt te vallen.

Verslavingszorg

In het kader van de OGGZ is voor verslavingszorg Iris zorg (voorheen De Grift) de belangrijkste partner. Voorkomen dat mensen ongemerkt en ongewild afglijden naar een verslavend gebruik van middelen, begint bij een adequate voorlichting over de risico's van overmatig alcohol- en drugsgebruik en gokken. Iris zorg streeft ernaar hierbij zoveel mogelijk gebruik te maken van landelijk ontwikkelde en bewezen effectieve producten. Voor wat betreft behandeling, opvang en nazorg is het aanbod van Iris zorg divers om zoveel als mogelijk aan te sluiten bij de zorgbehoefte van de cliënt. Het is belangrijk zorgtrajecten te realiseren, waarbij het geheel van de behandeling, opvang en nazorg een aaneensluitend aanbod vormt.

In de regio Rivierenland zijn er daarnaast zorgnetwerken actief per gemeente of combinatie van enkele kleinere gemeenten. Dat zijn periodieke casuïstiekoverleggen met als kernpartners de politie, de woningcorporatie, het maatschappelijk werk, jeugdwerk en soms een huisarts. Er is een directe verbinding met het meldpunt Rivierenland. Verder voert de GGZ er bemoezorg uit.

Ook voor de verslavingszorg geldt dat de beschikbare middelen naar alle waarschijnlijkheid door het Rijk gekort zullen worden.

Openbare gezondheidszorg

Het terugdringen van vermijdbare sociaal economische gezondheidsverschillen (SEGV) in de bevolking vormt de komende jaren een uitdaging voor de Openbare gezondheidszorg.

In de nota lokaal gezondheidsbeleid van de gemeente Neder-Betuwe komt dit ook naar voren. In de regio Rivierenland is een ontwerpplan SEGV opgesteld, dat beoogd duurzaam beleid in gang te zetten

voor een lokale en regionale aanpak van vermijdbare sociale en economische gezondheidsverschillen.

Tussenstations

Maatschappelijke opvang

Het realiseren van kleinschalige opvangvoorzieningen op maat is opgenomen in het uitvoeringsprogramma OGGZ-/MO. In dat kader is een voorstel en een subsidieaanvraag gedaan voor '24 uur onderdak in Rivierenland' van het RIBW Nijmegen & Rivierenland. Deze ambitieuze plannen rondom sociale pensions met aandacht voor de mogelijkheden voor cliënten "terug te keren in de maatschappij" zijn vergevorderd.

Verslavingszorg

De gemeenten in de regio Rivierenland willen investeren in preventie met als doel de verlaging van het aantal inwoners dat verslaafd is. Er is behoefte aan inzicht in de problematiek rondom afhankelijk en/of problematisch middelen gebruik op regionaal en lokaal niveau. Er wordt gestreefd naar een integrale aanpak in samenwerking met verschillende partijen, onder regie van de gemeenten. Het aanbod is gericht op specifieke doelgroepen en er worden op dit moment afspraken gemaakt met Iriszorg over voorlichting op scholen. Afhankelijk van de schaal waarop problemen zich voordoen, worden passende – zoveel mogelijk evidence based – interventies gekozen.

Openbare gezondheidszorg

Op basis van het ontwerpplan SEGV wordt beoogd in het najaar van 2007 over een Uitvoeringsprogramma 2007 –2010 voor de sociaal economische gezondheidsverschillen te beschikken. Hierin staan prestatieafspraken geformuleerd die kunnen leiden tot het terugdringen van vermijdbare sociaal economische gezondheidsverschillen in de regio Rivierenland.

Lokaal gezondheidsbeleid

Het opstellen van een nota lokaal gezondheidsbeleid is in 2008 voorzien.

Domein 6: Anders te werk

Relatie tussen dit domein en de Wmo

In onze visie hebben we geconstateerd dat de Wmo in feite een cultuuromslag vraagt. De kern van deze cultuurverandering is dat burgers (waar mogelijk) meer zichzelf en elkaar gaan helpen en minder op de overheid moeten leunen. Alleen dan is het vangnet van voorzieningen betaalbaar en beschikbaar te houden voor die mensen die het echt nodig hebben.

Duidelijk is dat 'de gemeente' of 'de overheid' dat niet alleen kan. Instellingen, belangenorganisaties, bedrijven enz zullen allemaal doordrongen moeten worden van de noodzaak om deze cultuuromslag (mee) te maken. We hebben geen keuze als we het vangnet van voorzieningen willen garanderen voor die mensen die het echt nodig hebben.

Als gemeente beseffen wij dan ook dat wij niet alleen nieuwe taken hebben gekregen met de Wmo maar dat we, ten behoeve van de cultuuromslag, ook dingen *anders* moeten gaan doen. En dat geldt zeker niet alleen voor de gemeente, maar ook voor ons maatschappelijk middenveld van instellingen en organisaties, en ook voor burgers. In feite is het organiseren van verandering een maatschappelijk vraagstuk op zich. Gemeente, organisaties en de samenleving moeten zichzelf in feite opnieuw uitvinden in het licht van de veranderende samenleving. Randvoorwaarden om de cultuuromslag te maken zijn: draagvlak, vertrouwen en experimenteeruimte, kunnen binden, betrokkenheid organiseren, mensen meer het gevoel geven dat ze nodig zijn enz.

Bestemming

In 2011 mag de gemeente Neder-Betuwe tevreden zijn als:

- de boodschap van eigen kracht en medeverantwoordelijkheid helder is overgekomen en tot ander gedrag leidt;
- samenwerking tussen instellingen waar dat in het licht van de Wmo nodig is, goed van de grond is gekomen;
- partijen in het veld spreken van een heldere regie in projecten waar samenwerking essentieel is; gedeelde belangen meer regel dan uitzondering zijn waardoor samenwerking alleen maar winnaars kent;
- nieuwe, creatieve vormen van samenwerking zijn ontstaan waar burgers profijt van hebben;
- de betrokkenheid bij ontwikkeling van Wmo-beleid bij alle meedenkers groot is gebleven;
- er door de gemeente vraaggericht gewerkt wordt en de burger ook daadwerkelijk centraal staat.

Vertrekpunten

Huidige cultuur

Uit de aanleiding van de Wmo is af te leiden dat de uitgroei van de verzorgingsstaat een deel van de eigen kracht uit burgers heeft gehaald en bij problemen gemakkelijk wordt gewezen in de richting van de overheid. Dat is het vertrekpunt dat om een cultuuromslag vraagt.

Samenwerking kan altijd beter

Veel uitdagingen in de huidige samenleving vragen om samenwerking tussen instellingen en burgers en instellingen onderling. Dat wil om allerlei redenen niet altijd zo lukken als we graag zouden willen. Bijvoorbeeld door belangentegenstellingen, tijd- of geldgebrek, gebrek aan leiderschap en regie. Uiteindelijk wordt hiermee de burger tekort gedaan: hij moet zelf de puzzel in elkaar zetten als hij hulp vanuit diverse instanties krijgt, moet hij van het kastje naar de muur of hij valt tussen de wal en het schip.

Regie

De regierol is een rol die gemeenten gemakkelijk wordt toegedicht. Zelden wordt er ook bewust inhoud gegeven aan deze rol. Dat leidt ertoe dat alle verwachtingen over deze rol de ruimte krijgen, met het gevolg dat de regisseur nooit aan al die verwachtingen kan voldoen en dat teleurstelling is ingebakken.

Tussenstations

Verleiden tot de dingen anders doen

Willen we uiteindelijk de burger verleiden tot het anders doen van dingen, dan zullen ook de gemeente, instellingen en professionals dingen anders moeten doen. We willen zelf 'het goede voorbeeld' geven in anders te werk gaan en hopen dat andere organisaties dat ook doen. Veel instellingen en organisaties hebben al aangegeven dat zij ook een voorbeeldrol voor zichzelf zien weggelegd.

Dit alles vergt een andere houding van de gemeente (vraaggericht en de burger centraal), van organisaties en instellingen, van de professionals in de instellingen en wellicht vergt dit ook wel andere prestatieafspraken tussen de gemeente en de instelling. Ook de eis tot samenwerking en afstemming kan een prestatieafpraak zijn en in aanmerking komen voor subsidie. Wij nodigen de instellingen (en de burgers) uit om mee te denken wat zij nodig hebben om de eigen kracht en medeverantwoordelijkheid van de burgers te kunnen stimuleren.

Het Wmo-loket als spil in 'hoe anders te werk'

Het Wmo-loket is niet alleen een manier om de vraag van de burger van een goed en afgestemd antwoord te voorzien. Het loket maakt ook inzichtelijk welke (veranderende) vragen er spelen in de

samenleving. Op basis hiervan kunnen we bezien of de bestaande sociale infrastructuur in staat is de vragen van een adequaat antwoord te voorzien. Zo bezien vormt het loket de spil in de Wmo. De eisen die door de meedenkers in het beleidsproces aan de het loket zijn gesteld zijn hoog. Het moet van meet af aan goed functioneren om vertrouwen te wekken en om aan de hooggespannen verwachtingen te voldoen. Tegelijk beseft vrijwel iedereen dat de organisatie van een goed functionerend loket niet in één keer zo te regelen valt dat het aan de hooggespannen verwachtingen kan voldoen. Daarvoor is het te complex en veelomvattend. Een groeimodel en het managen van verwachtingen zijn noodzakelijk.

Zorgvuldig en intensief communiceren

Een cultuurverandering vergt dat nieuwe denkbeelden, visie en beleid breed uitgedragen worden. Communicatie is daarbij een belangrijk middel. Dit zal voor verschillende doelgroepen (burgers, instellingen en organisaties) in maatwerk vormgegeven moeten worden.

Wij vinden het van belang het positieve aan de Wmo te benadrukken. De Wmo biedt kansen en mogelijkheden. Bespreek deze kansen en meet goede voorbeelden van hoe het anders kan breed uit.

Terugdringen regeldichtheid

Het terugdringen van de bureaucratie is een doelstelling die de regering op een breed terrein en zeker ook in de Wmo beoogt. Ingewikkelde regelgeving, bijvoorbeeld voor individuele voorzieningen, is voor veel mensen een doorn in het oog. Zie bijvoorbeeld de signalen van de vrijwilligers. Tegelijkertijd zijn regels nodig om bijvoorbeeld de toegang tot voorzieningen te kunnen reguleren.

Terugdringen van regeldichtheid kan uiteindelijk leiden tot lagere uitvoeringskosten. Dat kan alleen als er een basis van vertrouwen onder ligt. Daar zal gezamenlijk aan en vanuit gewerkt moeten worden door gemeenten én burgers.

Maatwerk

De omslag naar meer vraaggericht werken is al ingezet, maar wordt in het licht van de Wmo nog relevanter als het gaat om het stimuleren van en inspringen op het eigen initiatief van burgers. De omslag van het eerdere aanbodgericht werken, naar vraaggericht werken is al lastig; nog lastiger is het om probleemgericht te gaan werken. Is het antwoord bij vraaggericht werken vaak een gestandaardiseerd aanbod; bij probleemgericht werken wordt het probleem gediagnosticeerd en beantwoord met een oplossing. Een oplossing is meer maatwerk dan een aanbod.

De gemeentelijke regierol bewust en goed invullen

Instellingen organisaties verwachten van de gemeente een overzichtspositie en van daaruit een coördinerende rol in het brede veld van de Wmo. De regierol van de gemeente zal, afhankelijk van het doel dat de gemeente wil bereiken, variëren. De gemeente zal daar flexibel mee omgaan. Dat wil zeggen dat voor het ene project een strakke en intensieve regie vanuit de gemeente verwacht mag worden en voor het andere project zal meer aan instellingen of burgers overgelaten worden en zal de

gemeente alleen de randvoorwaarden aangeven. Ook zal steeds nadrukkelijker gekeken worden naar het particulier initiatief en of de gemeente daar bij aan kan sluiten.

De individuele burger meer centraal.

Voor de cultuuromslag in de Wmo is het noodzakelijk dat de gemeente Neder-Betuwe meerdere methoden inzet om ook de 'ongeorganiseerde' burgers te bereiken. Dus naast de subsidierelaties met instellingen zullen we ook andere methoden gaan ontwikkelen om de gewenste doelen te bereiken. Daarbij kan gedacht worden aan het werken met kleinschalige initiatieven en projecten. We willen meer de wijken in en maatwerk bieden. En we willen burgers veel betrekken bij beleid, maar vooral ook bij de uitvoering.

Zicht op wat er speelt in de samenleving

Om te bepalen welke regierol de gemeente wil hanteren is het noodzakelijk dat de gemeente meer informatie verzamelt over wat er speelt en leeft in Neder-Betuwe. De gemeente zal zich steeds meer gaan toeleggen op het verhelderen van de behoefte van de burger en het volgen van de trends in de samenleving en daar zo nodig op inspelen met haar beleid. De jaarverslagen van de instellingen zijn daar slechts één bron voor, maar daarnaast zullen er ook andere 'thermometers' in de samenleving gestoken moeten worden. Deze thermometers moeten zowel kwalitatieve als kwantitatieve informatie opleveren.

De gemeente zal in de jaren 2007 – 2009 deelnemen aan de kwaliteitsmonitor 'De staat van de gemeente'. De monitor biedt een algemeen beeld van de 'tevredenheid van de inwoners over de gemeente'. Die tevredenheid wordt gemeten aan de hand van een uitgebreide lijst vragen. Daarnaast worden de nodige (financiële) kengetallen verzameld om het beeld van de subjectieve waardering te complementeren met harde gegevens. De uitkomsten kunnen aanleiding zijn voor college of raad om bepaalde zaken nader te onderzoeken.

Slotparagraaf

De uitwerking van het vierjarig beleidsplan Wmo dient plaats te vinden door middel van jaarplannen. In deze jaarplannen dienen concrete, meetbare doelen en resultaten te zijn beschreven. In het uitvoeringsprogramma 2008/2009 worden 36 actiepunten genoemd (zie bijlage II), die verder uitgewerkt zullen worden in het jaarplan 2008 en 2009. De verantwoording over het behalen van deze doelen en resultaten gebeurt niet verticaal (gemeente – rijksoverheid), maar horizontaal (gemeente – burger).

De Wmo-raad van de gemeente Neder-Betuwe kan hierbij een belangrijke rol vervullen: als klankbord bij het tot stand komen van beleid voor de bewaking van de kwaliteit van de uitvoering.